कालप्रेरितादव्यक्तान्मायातः तत्त्वंपदंपरित्यज्यमहतोलक्षणम् अतःपुल्लिंगनिर्देशोविज्ञानात्मेति सत्वप्रधानत्वात्स्वदेहस्थंविश्वमुच्छून्यबीजगतमंकुरादिरूपंवृक्षमिवव्यंजन् व्यंजयन्प्रकाशयन् यतोऽसौतमोनुदतीतितमोनुदः तदुक्तंसात्वततंत्रे विष्णोस्तुत्रीणिरूपाणिपुरुषाख्यान्यथोविदुः प्रथमंमहतःस्रष्टृद्वितीयंत्वंडसंस्थितम् तृतीयंसर्वभूतस्थंतानिज्ञात्वाविमुच्यतइति ॥२७॥ अहंकारोत्पत्तिमाहसार्धाभ्यांसोऽपीति अंशश्चिदाभासोनिमित्तंगुणाउपादानम्कालःक्षोभकःतदात्मातदधीनः भगवान्सर्वाध्यक्षस्तद्दृष्टिगोचरःसन् स्वयमात्मानंव्यकरोत् रूपांतरमनयत् ॥२८॥ अहंकारस्यलक्षणमाह कार्यमधिभूतंकारणमध्यात्मंकर्तृअधिदैवम् तेषामात्माआश्रयः अत्रहेतुःभूतेंद्रियमनोमयःतद्विकारवान् मनइतिदेवानामुपलक्ष

ततोऽभवन्महत्तत्वमव्यक्तात्कालचोदितात् ॥ विज्ञानात्मात्मदेहस्थंविश्वंव्यंजंस्तमोनुदः ॥ २७ ॥ सोऽप्यंशगुणकालात्माभगवद्दृष्टिगोचरः ॥ आत्मानंव्यकरोदात्माविश्वस्यास्यसिसृक्षया ॥ २८ ॥ महत्तत्वाद्विकुर्वाणादहंतत्त्वंव्यजायत ॥ कार्यकारणकर्त्रात्माभूतेंद्रियमनोमयः ॥ २९ ॥ वैकारिकस्तैजसश्चतामसश्चेत्यहंत्रिधा ॥ अहंतत्वाद्विकुर्वाणान्मनोवैकारिकादभूत् ॥ ३० ॥ वैकारिकाश्चयेदेवाअर्थाभिव्यंजनंयतः ॥ तैजसानींद्रियाण्येवज्ञानकर्ममयानिच ॥ तामसोभूतसूक्ष्मादिर्यतःखंलिंगमात्मनः ॥ ३१ ॥ कालमायांशयोगेनभगवद्वीक्षितंनभः ॥ नभसोऽनुसृतंस्पर्शंविकुर्वन्निर्ममेनिलम् ॥ ३२ ॥ अनिलोऽपिविकुर्वाणोनभसोरुबलान्वितः ॥ ससर्जरूपतन्मात्रंज्योतिर्लोकस्यलोचनम् ॥ ३३ ॥ अनिलेनान्वितंज्योतिर्विकुर्वत्परवीक्षितम् ॥ आधत्तांभोरसमयंकालमायांशयोगतः ॥ ३४ ॥

णम् ॥ २९ ॥ एतदेवविभागतःप्रपंचयति वैकारिकइत्यादिना वैकारिकःसात्विकःतैजसोराजसः देवाश्चवैकारिकाः सात्विकाहंकारकार्यभूताइत्यर्थः यतःयेभ्यःइंद्रियाधिष्ठातृभ्यः अर्थाभिव्यंजनंशब्दादिप्रकाशोभवति ॥ ३० ॥ तैजसान्येवेत्यन्वयः ज्ञानेंद्रियाणांज्ञानमयानांसात्विकत्वशंकामाभूदित्येवकारः तामसोभूतसूक्ष्मस्यशब्दस्यादिःकारणम् यतःशब्दात्खमाकाशोभवति आत्मनोलिंगंस्वगुणशब्दरूपेणप्रकाशकंहृदयाकाशतयावा यद्वा लिंगंशरीरमाकाशशरीरंब्रह्मेतिश्रुतेः ॥३१॥ नभसःस्वस्मात् अनुसृतमुद्भूतंस्पर्शंविकुर्वत् रूपांतरंनयत् अनिलंवायुमेवंसर्वत्रतन्मात्रद्वाराभूतोत्पत्तिरितिज्ञातव्यम् ॥ ३२ ॥ नभसासहितःस्वयंचोरुबलान्वितः ततोज्योतिस्तेजः लोचनंप्रकाशकम् ॥ ३३ ॥ ३४ ॥